

קונטרס

תפארת ראדזין

על

יום טוב של ראש השנה

בו יבואו ביאורים יקרים, ליקוטים מזהירים, ורעיונות מאירים, שאובים מבאר מים חיים של ספרי תורת

כ"ק מרנן רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא-ראדזין

בנושאי חג ראש השנה, שגב רוממות היום, עניין תקיעת שופר, ענייני מלכויות וזיכרונות ושופרות, ועוד

נערך ויוצא לאור בס"ד

על ידי מכון "תפארת ראדזין"

להפצת ספרי ותורת רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בני ברק, מוצאי שנת השמיטה, תשפ"ג לפ"ק

תוכן הענינים

- 3.....אקדמות מילין.....
- 4.....מעשה רב.....
- 5.....שיחת קודש מאת כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל לראש השנה.....
- 6.....מכתב ברכת השנים מאת הגאון רבי יהושע משה אהרונסון זצ"ל אל כ"ק אדמו"ר מרן זצוק"ל.....
- 7.....דברי תורה מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א על ראש השנה ועשרת ימי תשובה.....
- לקט אמרות קודש מספרי רבותינו הקדושים זי"ע על חג ראש השנה**
- 8.....שגב מעלת יום ראש השנה.....
- 11.....אכילת 'סימנים' בראש השנה.....
- 12.....נוסח תפילות ראש השנה.....
- 17.....קריאת התורה של ראש השנה.....
- 17.....פרשת העקידה.....
- 19.....ענייני תקיעת שופר.....
- 25.....'מלכיות'.....
- 27.....'זיכרונות'.....
- 29.....מנהגי כ"ק רבותינו זללה"ה בראש השנה.....
- 31.....זיכרונות ימי ראש השנה במחיצת רבנו הקדוש אדמו"ר ר' שמואל שלמה זצוק"ל.....
- 34.....מכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל לאנ"ש לקראת ר"ה.....

©

נערך ויוצא לאור בס"ד

על ידי מכון "תפארת ראדזין"

להפצת ספרי ותורת רבותינו הקדושים זי"ע

מאיזביצא-ראדזין

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

כל הזכויות שמורות

אקדמות מילין

בימים אלה, כשמתקרבים אנו לקראת יום הדין, יום ההמלכה של האל-יתברך.

בימי הרת עולם, בזמן שמתעוררות ומתרגשות מלחמות דמים בתבל, כשמלכויות מתגרות זו בזו, ערים שלימות נמחקות מעל פני האדמה ואין כמעט פוצה פה, ואין אתנו יודע עד מה.

בימים טרופים הללו, שאין לך יום שאין קללתו מרובה מחברו, כשכל המילים בתפלת זנתנה תוקף מקבלות פתאום משמעות מוחשית וממשית 'מי בחרב, מי בדבר, מי בסקילה, מי בחניקה, מי באש, ומי במים, מי ברעש, מי יסקל ומי יירה, מי ינוע!' כשכל ארבע מיתות בית דין משמשות לא עלינו בערבוביה, תצלנה האוזניים משמוע.

בימים אלו בהם יימוטו כל מוסדי ארץ, מושלי מדינות וממשלות תבל מושלכות כדומן על פני האדמה, ארצות מתהפכות, היוקר יאמיר, אסונות רודפים זה את זה, ריבוי אלמנות ויתומים לא עלינו, מיתת צדיקים מוסדי ארץ, ומצאנו רעות רבות וצרות, אין מנוחה ואין שמחה, רוח ולב עמך שבור וחולה, ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו.

בתקופה שבה השקר והכזב מושלים בכיפה, משנאי השם נשאו ראש ואומרים לכו ונכחידם מגוי ולא ייזכר שם ישראל ותורת ישראל עוד חלילה, החוצפה ישגה והרשע עולץ בראש חוצות, ואינם יודעים כי נצח ישראל לא ישקר, וכל כלי יוצר עליך לא יצלח, כי לא תשכח מפי זרעו, וזרעו לעולם ייכון, כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים.

דווקא בימים אלה, מתחדדת הקריאה הקדושה של "ובכן תן פחדך", בקשת "וכל הרשעה כולה כעשן תכלה" מקבלת הד כפול ומכופל, התפילות הקדושות בראש השנה "ובכן יתקדש שמך ה' אלוקינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך" מקבלות כפל משמעות, בקשת "ובכן צדיקים יראו וישמחו" ומשאלת "ותמלוך אתה הוא ה' אלוקינו מהרה לבדך על כל מעשיך" פורצת ומהדהדת מעומק הלבבות, תקוות הנצח "מלוך על כל העולם כולו בכבודך... וישמעו רחוקים ויבואו" נשמעת אקטואלית ונחוצה מתמיד.

בשנה שחלפה שררה שנת השמיטה בארץ הקודש, כשמאות גיבורי כוח עושי דברו קיימו בנפשם במסירות נפש ממש מצוות "ושבתה הארץ שבת לה" ונעשה קידוש השם גדול, תקוותינו אפוא כי שנת מוצאי שביעית זו יקום בנו "אז תרצה הארץ את שבתותיה" וקדושת הארץ תעורר מליצת יושר על יושביה ונוטריה. ברוך השם, שמחה לציין עובדת כניסתו של גיליונו בס"ד לשנתו השמינית, ברוך הנותן ליעף כוח ולאין אונים עצמה ירבה, ייתן השי"ת שנזכה להמשיך ולהוסיף נדבכים במפעל קדוש זה, ומלאה הארץ דעה את ה'.

בצאתנו מן הקודש, הננו לאחל לכל ידידינו וקוראינו ואנשי שלומינו, יחד עם כל בית ישראל, שנה טובה ומבורכת, כתיבה וחתימה טובה לאלתר לחיים טובים, אמן.

המערכת

מעשה רב

סיפר הגה"צ רבי יצחק וינשטיין זצ"ל אב"ד וישניובה במהלך כינוס חינוכי, זיכרון מביקורו בעיר וורשה אצל מרן אדמו"ר הקדוש בעל "תפארת יוסף" זי"ע, ואלה דבריו:

"כדאי למסור מה שסיפר לנו כ"ק האדמו"ר מראדזין זצ"ל, כאשר ביקרנו אותו בוורשה בשנת תרפ"ב, (אנוכי ועוד שני רבנים, אשר האחד נמצא כאן בארץ ישראל). וזהו גופא דעובדה:

"אצל כ"ק אבי האדמו"ר זצ"ל (=רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים" זצ"ל), היה נוהג בקביעות לבקר עורך דין יהודי 'שלא נמנה על החסידים' בלשון המעטה, במהלך ימים הנוראים.

וכאשר שאלוהו: "מה הנך רואה לבקר תמיד אצל אדמו"ר, ובימים הללו דווקא?"

השיב הלה: "זהו מכוח השפעת ה"מלמד" שאצלו למדתי תורה נביאים וכתובים, זה נשאר אצלי חרוט על לוח לבי עד עולם".

שאלוהו שוב: "מי היה המלמד שלך, ואיך היה שמו?" "פלוגי בן פלוגי", חזר והשיב.

במקרה, הכיר האדמו"ר אותו "מלמד" שלא היה בר אוריין גדול. שאלו האדמו"ר:

"שמא תוכל לחזור לי על איזה "פשט"ל" או דבר תורה אשר שמעת מפי אותו "מלמד"?"

השיב הלה וכה היו דבריו:

"רבי, לא ב'פשט"ל תליא מילתא! מה שהנני זוכר מאותו "מלמד" הינו זאת: תמיד, בעת שהיה מלמד אותנו פסוק אשר היה עוסק בעניין בעל משמעות רגשית, היה ה"מלמד" מזיל דמעות ובוכה, ודבר זה השפיע על כולם".

"ופעם אחת, היה זה לפני "ימים הנוראים", פתחנו אנחנו התלמידים ספר "ישעיה" לפי הוראתו, אז התחיל המלמד להגיד בפנינו דברי הנביא "קרא בגרון אל תחשוך כשופר הרם קולך". והיה הרבי גועה בבכי, וכולנו בכינו עמו כרבע שעה! סגרנו את הספרים והלכנו הביתה, ועד היום אינני יכול לשכוח זאת! זהו אשר דוחף אותי לבוא הנה לקראת "ימים הנוראים": אותן "זיכרונות" נרגשים שנשארו עמי מימי ילדותי אצל "מלמד" זה, שאמנם בר אוריין הוא לא היה, אבל ההתרגשות שעורר בדבריו אי אפשר לי לשכוח כל ימי חיי".

כל זה, סיפר הרבי הקדוש בעל "תפארת יוסף" באוזני הרבנים שביקרוהו במעון קדשו לרגל עניין חינוכי וציבורי נחוץ, זאת כדי להדגיש בפניהם עד כמה גדולה היא חשיבות חינוך צעירי הצאן ותינוקות של בית רבן על ידי מורים יראי השם, שמלמדים תורה מתוך יראת שמים טהורה, אשר גם כי יזקין לא יסור מלבו של הנער כל הימים.

(נדפס ב"הנאמן", ביטאון התאחדות חניכי הישיבות, גיליון ד', תמוז תש"ה. מתוך דברים שנישאו בידי גדולי הרבנים במהלך כנס חינוכי שהתקיים באותם הימים בעיר תל אביב, א"י)

שיחת קודש מאת כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זללה"ה

בעשרת ימי תשובה נהוג לומר המזמור בספר תהלים שבו נאמר: "שיר המעלות, מַמְעַמְקִים קְרָאתֶיךָ ה'. אֲדַנִּי, שְׁמָעָה בְּקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אֲזַנֶיךָ קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי"1.

מהו לשון "תהינה אזניך קשבות" שבכתוב?

ויש לומר:

בעשרת ימי תשובה, קרוב אלינו הקב"ה יותר מאשר בשאר כל ימות השנה, כדרשת חז"ל על הכתוב² "דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ קְרָאֵהוּ בְּהִיטּוֹתָו קְרוֹב" – "אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים"³.

בביאור העניין יש לומר, שהדבר נובע מכך שבימים האלה מתעוררים ישראל לתשובה שלמה מקרב 'נקודה פנימית' שבתוכם, והם קוראים אל השם יתברך מתוך מעמקי הלב. והרי עומק ליבו של יהודי הינו כידוע זך ונקי, וקרוב תמיד אל ה'! כתוצאה מכך, מצוי השם יתברך בימים אלו קרוב אלינו יותר מבכל ימות השנה.

זהו שאנו מבקשים מאת השי"ת בימים קדושים אלה:

"שיר המעלות, מַמְעַמְקִים קְרָאתֶיךָ ה'! ואנו ממשיכים: "אֲדַנִּי, שְׁמָעָה בְּקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אֲזַנֶיךָ קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי" מהו לשון "אזניך קשבות"? אלא ש'האזנה' היא דרגת הקשבה מקרוב, בניגוד ל'שמיעה' שהינה מרחוק. כיוצא בדבר אמרו חז"ל על משה רבנו ע"ה שאמר "הֲאִזִּינוּ הַשָּׁמַיִם.. וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ"⁴, אל 'שמים' דיבר בלשון 'האזינו' ואלו 'לארץ' אמר בלשון 'ותשמע', לפי שמה רבנו קרוב היה לשמים ורחוק לעומת זאת מן הארץ, לכן לשמים הקרוב אליו פנה בלשון 'האזינו השמים', ואלו לארץ הרחוקה בלשון 'ותשמע הארץ'⁵.

והיות שבימים קדושים הללו מגיעות בקשותינו לה' "מַמְעַמְקִים" היינו מקרב מעמקי הלב, ובמעמקי ליבו פנימה קרוב היהודי אצל בוראו, הלכך מדגישים אנו בזאת "תהינה אזניך קשבות" באופן של האזנה מקרוב כאמור.

¹ תהלים קל, א-ב.

² ישעיה נה, ו.

³ ראש השנה יח, א.

⁴ דברים לב, א.

⁵ מדרש תנחומא בפרשת האזינו: "משה אמר 'האזינו השמים' וישעיהו אמר 'שמעו שמים והאזינו ארץ', אמר רבי עקיבא, מלמד כיוון שאמר משה את התורה בשמים היה, והיה מדבר עם השמים כאדם שמדבר עם חברו.. [ע"כ]

עוד אפשר לפרש בלשון "מַמְעַמְקִים קְרָאתֶיךָ ה'" – ולכאורה מהו לשון "מַמְעַמְקִים"? רק הפירוש הוא, ש"עומק" שבתוכנו הוא שמבקש ומתחנן כביכול עבורנו לפני השם יתברך.

זהו גם פירוש הכתוב: "קְרוֹב ה' לְכָל־קְרָאֵיו, לְכָל אֲשֶׁר יקְרָאֵהוּ בְּאֵמַת"⁶. היינו: "אמת" שבקרבתנו היא זועקת וקוראת אל ה', ומעוררת בקרב כל אדם מישראל הרהורי תשובה אמתיים, בכך נעשה הקדוש ברוך הוא קרוב אלינו מתמיד ובאופן מפורש יותר מאשר בשאר זמני השנה.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיתקבלו תפילותינו לרחמים ולרצון לפני אדון כל, ונזכה כולנו להתברך ב"כתיבה וחתימה טובה" ובשנה טובה ומתוקה. ותהא השנה הזאת שנת גאולה וישועה לנו ולכל ישראל – אמן כן יהי רצון!

"ברכת השנים"

מאת הגאון רבי יהושע משה אהרונסון זצ"ל⁷

מרבני עיר פתח תקווה ארץ־ישראל

אל כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ר אברהם ישכר זצוק"ל⁸

ב"ה כ"ה אלול מ"ט

למע"כ ידיד נפשי וידיד כל בית ישראל שלשלת היוחסין הרה"צ
כש"ת מוהרא"י שליט"א, למשפחתו ולכל הנלווים הנו"נ הי"ו

ברכת שנה טובה ומבורכת ברוחניות ובגשמיות בתוך כלל ישראל, בריאות ושפע ברכה והצלחה, שנת שלו' ושלווה, נחת מהצאצאים ומכל אנ"ש באי ביתו הי"ו, ימלא השי"ת כל משאלותיו לטובה, והתפילות יתקבלו ברחמים וברצון.

ישראל ישכון לבטח, ונזכה לשנת ביאת המשיח בגאולה השלימה, בבניין הקודש והמקדש.

כעתירת ידי"נ מכבדו כרום ערכו, דו"ש ושלוש תורתו כל הימים, בברכת כתיבה וחתימה טובה

יהושע משה בן פייגל יוכבד אהרונסון

⁶ תהלים קמה, יח.

⁷ הג"ר יהושע משה אהרונסון זצ"ל, תלמיד בית סוכצ'וב, רב בסאנוק פולין ואחר כך מרבני העיר פתח תקווה, נודע בשערים כפוסק הלכה ומחבר ספרי שו"ת 'ישועת משה' ד"ח, על ד' חלקי שו"ע והלכות התלויות בארץ.

⁸ הגרי"מ זצ"ל היה בידידות נאמנה עם כ"ק מרן זצ"ל במשך כל השנים, ונועץ עמו בשאלות הלכה וענייני ציבור.

דברי תורה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מנהג ישראל, ב"עשרת ימי תשובה" החל מראש השנה וכלה ביום הכפורים, שקוראים את המזמור (תהלים קל) "שיר המעלות, מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'".

והנה בפסוק ב' אנו אומרים: "ה' שָׁמְעָה בְּקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אַזְנוֹתַי קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי".

ויש לשאול, למה יאמר הפסוק "שָׁמְעָה בְּקוֹלִי", שלכאורה מן הנכון לומר "שמעה קולי", כדרך שאומרים אנו בתפילת שמונה עשרה: "שְׁמַע קוֹלֵנוּ"⁹?

ואפשר להסביר הדבר כך:

"קול" של אדם, הינו מבטא חלק הפנימי שבאדם. והנה, בפנימיותו של כל אדם מסתתרות כידוע מיני תחושות, תשוקות, חמדות ורצונות, מכל הסוגים. אולם, מלבד תחושות הפנימיות שאדם עצמו מודע אליהן ומכיר בהן, קיימות תחושות נסתרות שאף האדם עצמו פעמים שאינו מודע להן. אלה הן תחושות שטמונות עמוק-עמוק בלב האדם, אבל קיימות ותוססות בליבו פנימה, ורק לעיתים רחוקות הן מפלסות דרך ופורצות חוצה.

כל זה הינו נכון בבשר ודם. אולם כלפי שמים, לפניו גלוי וידוע הכול עד שורש הנעלם ביותר כמאמר "אַתָּה יוֹדֵעַ רְזִי עוֹלָם.. אַתָּה חוֹפֵשׁ כָּל חַדְרֵי-בֶטֶן.. וְאֵין נִסְתָר מִנְּךָ עֵינֶיךָ!" השם יתברך הינו יודע מחשבות, ונימי מחשבה הדקות ועדינות שאף האדם בעצמו אינו מודע לקיומן, לפניו הכול גלוי וידוע. ביכולת השם יתברך למצוא במעמקי לבו של אדם נימת 'תשובה' דקה מן הדקה, אף כזו שאינה מורגשת בעליל לאחרים.

זהו שאנו מבקשים כאן לפני הבורא יתברך "אַדְנֵי, שְׁמְעָה בְּקוֹלִי!" – היינו, שאנו מתחננים לפניך ריבונו של עולם "כִּי אֵין מְלָה בְּלִשׁוֹנִי, הֵן ה' יִדְעֶתָ כְּלָה"¹⁰! בקיא אתה בכל הנעשה ומתרחש בלבנו פנימה, ו'פנים' ו'חוץ' לדידך חד הם, לעומת "בשר ודם" המסוגל לשמוע דיבור חברו באופן שטחי בלבד. "מביט ומקשיב" הנך, ואין בעולם כמודך מי שמסוגל לשמוע ולהבחין עד עמקי השיתין.

אי לזאת שאלתנו ובקשתנו שטוחה לפניו יתברך "ה' שְׁמְעָה בְּקוֹלִי!" היינו מה שגנוז וטמון בעומק קולי, לא "קולי" בלבד תשמע אלא אף המונח ומסתתר בנימות הקול העדינות ביותר, שם תמצא אותו "קול פנימי" הזועק ומתחנן לה'. ועל זאת אנו מבקשים "תִּהְיֶינָה אַזְנוֹתַי קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי!"

⁹ וראו ספר 'לבוש' בסימן תקפה סעיף ב' שכתב "וקודם שיתקע יברך לשמוע קול שופר. ולא יברך 'לשמוע בקול שופר' כי 'בקול שופר' משמעו ופירושו לשמוע בקולו ולעשות כצויו כמו 'אם שמע תשמע בקול ה' אלהיך' (שמות טו טז). וכן פסק המגן אברהם. ובפרי מגדים שם כתב, שבדיעבד יצא.

¹⁰ תהלים קלט, ד.

ילקוט אמרות קודש

מספרי רבותינו הקדושים זי"ע מאיזביצא ראדזין

על יום טוב של ראש השנה

שגב מעלת יום "ראש השנה"

כל השפעות השנה כלולות בזה היום

מדוע מכונה יום זה "ראש השנה", ולא "ראשית שנה" או "תחילת שנה"??

מאיר רבנו הקדוש מרן "אורחות חיים" זצ"ל:

יום הקדוש ונורא ראש השנה, מהווה "ראש" ועיקר לכלל ימות השנה, כדרך שאיבר "הראש" הינו מנהיג הגוף על כלל איבריו.

שכן יום "ראש השנה" מכונה הינו כנודע "יום הרת עולם" – על שום שבו הושלמה בריאת העולם בששת ימי בראשית¹¹.

ביום "ראש השנה" – לפי המבואר בספרים הקדושים – מתעורר ומתחדש בבריאה אותו "רצון פשוט" מצד בורא עולם היוצר כל, שמכוחו נוצרה הבריאה בששת ימי בראשית. רצון זה, שממנו השתלשלו יצורי תבל המהווים "לבושים" לאור האלוקי שבבריאה, הינו מתעורר מחדש ביום ראש השנה ושב ומתפשט בכלל הבריאה.

מכוחו של 'רצון' זה מסתעפות כל ההתרחשויות שיארעו בעולם בזו השנה, והימנו מגיע מכלול ההשפעות שיתחדשו בעולם במהלך ימות השנה על שלל הסתעפויותיהן כדוגמת: חיים, שובע, בנים, נחת, בריאות הגוף והנפש, והלאה. כל השפעה יוצאת לאור עולם בצורה מוגדרת ומיוחדת וברגע המיועד לה – כדרך שנקבע במהלך "יום הרת עולם".

מכאן אפוא נגזר הכינוי המיוחד של היום "ראש השנה". שכן בתוככי יום קדוש ונשגב זה מקופלים כל אותם כוחות והסתעפויות של השנה החדשה העתידה לבוא. יום זה הינו מהווה "ראש" לשנה, כדוגמת ראש שהינו מלך האברים, הלכך זה שמו וזה כינויו היאה לו: "ראש השנה"!

(סוד ישרים לראש השנה, עניין א)

¹¹ השוו: ראש השנה כז, א: 'א"ר שמואל בר יצחק, כמאן מצלינן האידינא 'זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום ראשון, כמאן כ"א דאמר באחד בתשרי נברא העולם'. וראו ר"ן [ג.] על פי הפסיקתא, שאז היה גמר הבריאה.

כלל גדול טובע עבורנו רבנו "אורחות חיים" זי"ע – במהות ימי "ראש השנה":

לא זו בלבד השפעות "הגשמיות" של שנה העתידה מקופלות הן ברצון האלוקי שמתחדש ומתגלה ביום 'ראש השנה' – אלא אף כל התפילות, הבקשות והתחינות, השוועות והחנונים שעתידי אדם לשפוך ולהעתיר בהן לפני בורא כל עולמים במהלך השנה הקרובה, כולן גנוזות ומקופלות בתפילות היום הנשגב והמרומם ששמו "ראש השנה"! כל זאת על אף שאין בידי אדם כפי תפיסת שכלו ידיעה כלשהי אודות צרכיו העתידיים, ואינו מסוגל לצפות ביום "ראש השנה" לאיזה מן הדברים יזדקק במהלך השנה הקרובה, אשר מטבע המציאות טומנת בחובה מגוון מאורעות והתפתחויות בלתי צפויות.

מכיוון שיום זה הינו 'תחילה וראש' לכל ימות השנה – אי לכך כלולות הן תפילות אדם שהינו עתיד להעתיר במהלך השנה, בתפילות יום "ראש השנה". תפילות הללו, נמשכות ויונקות כולן משורש זה היום הקדוש לאדוננו.

קול השופר מכיל כל תפילות האדם

מוסיף ומאיר רבנו הקדוש "אורחות חיים" – שמזה הטעם ומזו הסיבה, נצטוונו בתורה אודות מצוות "תקיעת שופר" ביום "ראש השנה".

שכן מהו אופיינו המיוחד של "קול שופר"? אופיו העיקרי של 'קול שופר' הינו מתבטא בהיותו "קול פשוט" מבלי שום צליל מוגדר, נטול חיתוך דיבור או תיבת לשון. "קול" סתמי, שאינו בעל משמעות מוגדרת ומסוימת.

זאת לפי שבצליל "קול פשוט" הזה גנוזות כל התפילות, התחינות ובקשות שעתידי אדם לשפוך בהן שיח לפני יוצרו וקונו במשך ימות השנה, אימת שיצטרך להן. אי לזאת מגיע "קול השופר" באופן פשוט וסתמי שאין להציל הימנו כל משמעות – אכן בפועל מכילים "קולות פשוטים" אלו כל קמטי וצלילי התפילות שיינשאו בידי ישראל לפני שוכן מרומים במהלך שנה הקרובה על צירופי המילים וחיתוכי האותיות שבהן, ועל מכלול נימותיהן ודקויותיהן.

(סוד ישרים לראש השנה, עניין ב)

“בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים – בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים”.

(ראש השנה, דף י:)

מה עניין מיוחד נמצא ביום ראש השנה, שבגינו פסקו בו ביום מיני שעבוד שונים מאת אבותינו?

הגיד רבנו בעל “מי השלוח”:

בכל יום מימות השנה, בעת שאדם הינו נזקק לישועה כדי לצאת מאפילה לאורה – נדרשת לכך ‘זכות’ מיוחדת מצד האדם שבכוחה להביא לביטול הגזירה הקדומה, כדי שיפסוק הימנו עול השעבוד והוא יצא מעבדות לחירות.

יוצא מן הכלל הינו יום “ראש השנה” – יום “הרת עולם” שבו נברא העולם, כפי שאנו מזכירים במהלך תפילות היום: “זֶה הַיּוֹם תְּחִלַּת מַעֲשֵׂיךָ”!¹²

שכן בזמן בריאת העולם – טרם נמצאה בידי הבריאה “זכות” כלשהי שמכוחה תיברא ויושפע בה חיים. בכל זאת, השם יתברך ברוב חסדו ברא עולם ומלואו תבל ויושבי בה, והשפיע בה חיים לכל בריותיו כפי מאמר הכתוב “זָכַר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסָדֶיךָ פִּי מְעוֹלָם הִמָּה”¹³, היינו: חסדי השי"ת הינם נמשכים והולכים למן ראשית קיום העולם כמאמר “עוֹלָם – חֶסֶד יִבְנֶה”¹⁴. חסדים הללו הינם בחזקת “חסדים” פשוטים – נטולי “עילה” או זכות, רק חסד מזוקק וטהור גרידא, מכוח השפעת בורא עולם ויוצר כל.

ביום ‘ראש השנה’ שהינו יום בריאת העולם, מתעוררים אפוא כל אותם חסדים קדומים מימות ראשית הבריאה, בעת שטרם נמצא זכות בבריאה שתזכה אותה בישועות, ומכל מקום היה הבורא יתברך מאציל מחסדיו מבלי גבול ושיעור ובורא עולמו על כל פרטיו בחסד וברחמים. בעבור סגוליותה הייחודית של יום חסדים נשגב זה – הושפעה בו ביום ישועה על יוסף בצאתו בבית האסורים, ופסק בו עול השעבוד מעל אבותינו במצרים.

ביום זה שהינו כאמור יום מסוגל לחסדים מני ימי בראשית – עומדות בו הבריות לדין, ומושפעים עליהן בו ביום ‘חיים ושובע וברכה’ למשך כל ימות השנה כמאמר “וְתַחֲתֶיךָ קִצְבָה לְכֹל בְּרִיּוֹתֶיךָ”!

(על פי “מי השלוח” פרשת אמור, ד”ה “בחודש השביעי”)

¹²

¹³ תהלים כה, ו.

¹⁴ תהלים פט, ג.

אכילת סימנים בראש השנה

11

”אמר אביי: השתא דאמרת ‘סימנא מילתא היא’, יהא רגיל איניש למיכל
בריש שתא קרא ורוביא, וסלקי ותמרי.

[הוריות יב., כריתות ו.]

”פירש רש”י: תלתן ורוביא, שירבו זכויותינו. כרתי, יכרתו שונאינו. סלקא,
יסתלקו אויבינו. תמרי, יתמו שונאינו..

[טור אורח חיים, תקפג]

בעצם, מה עניין יש באכילת “סימנים” אלה שאותם אנו מסדרים לעצמנו בליל
ראש השנה – ועבור מי הם משמשים בתור ‘סימן’?

מאיר לנו רבנו הקדוש בעל ‘אורחות חיים’ בספרו ‘סוד ישרים’ במהות אלה
הסימנים ומשמעותם.

וכה דבריו:

‘סימנים’ – להכרת רצון שמים

”סימן” – מנהיר רבנו – הינו מושג הלכתי נפוץ המופיע בהלכות “השבת אבדה”,
ועניינה להכיר דרכו למי שייך החפץ שנמצא ומיהו ‘בעל האבדה’, על מנת
שנוכל לקיים בחפץ מצוות ‘השבת אבדה’.

ברור וגלוי לכל מבין, שאין ה‘סימן’ סיבה שגורמת לבעלות אדם על החפץ,
אלא הינו גילוי מילתא בעלמא שהחפץ הינו שייך לבעליו, על סמך ‘סימן’ שהוא
נותן. ה‘סימן’ מודיע לנו אפוא, כי חפץ זה הינו אותו חפץ שאבד לבעל הסימן.

בדומה לכך – אומר מרן “אורחות חיים” – הוא עניין ה‘סימנים’ שנוהגים
באכילתם בליל ראש השנה. שכן, מה מכוונים אנו ומבקשים באכילתם?
מבקשים אנו בזאת מהשם יתברך ‘שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה’, ‘שירבו
זכויותינו’ או ‘שייתמו שונאינו’ – וכיוצא באלה בקשות שה’ ייטיב עמנו.

בקשות אלה הינן בעצם מבוקשיו של השם יתברך עצמו, החפץ להיטיב עם
בריותיו כרחמיו וכרוב חסדיו, והן למעשה טבועות בגוף הבריאה שנועדה
להיטיב עם הברואים כמאמר ‘עולם חסד ייבנה!’ ביום ראש השנה שהינו ‘יום
הרת עולם’ ובו נברא העולם, מוצאים אנו בבריאה עצמה מקור ואסמכתא
לחסדים אלו של בורא עולם. זאת אנו עורכים באמצעות אכילת מינים הללו,
שמשמעותם רומזת לטובות שמונחות ביסוד הבריאה, כשאכילת מינים הללו
מלווה בבקשותינו שטובות אלה תחולנה על ראשנו במהלך השנה העתידה.

בכך מובנת היטב משמעותם של אלה ה'סימנים' ויסוד הגדרתם כ'סימן'. שכן לא אכילת הסימנים גורמת להטבות אלה, אלא סימנים אלה גורמים לנו להכיר בכך שהשם יתברך הינו 'מלך חפץ בחיים' ורצונו הבסיסי להיטיב עם הבריות – בתנאי שהללו כמובן לא יקלקלו מעשיהם ויסתמו בכך צינורי השפעתם.

'סימנים' הללו המגיעים ביום 'הרת עולם' מזכירים אפוא מרצונו יתברך שהינו להיטיב עם בריותיו, ובאמצעות אכילתם נזכרים אנו בעצמנו שהבורא יתברך הינו חפץ בריבוי נפשות עמו, ובהשפעת טוב וחסד על ברואיו.

[סוד ישרים, ראש השנה, ענין ה]

תפילות יום ראש השנה

וּתְתֵן לָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ... אֶת יוֹם הַזִּכְרוֹן הַזֶּה

מה טעם מכונה יום טוב של ראש השנה בתואר "יום הזיכרון"?

אומר על כך רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים" זצ"ל:

עניין "זיכרון" בבריאה, הינו בא להזכיר מצב מיוחד ששרר בבריאה מלפנים, שבחלוף הזמן משתכח והולך מתודעת הבריות.

שכן בידוע כי קודם בריאת העולם שרר במרחבי תבל רצונו יתברך בבהירות בבחינת "אֵתֶּהּ הוּא עַד שְׁלֹא נִבְרָא הָעוֹלָם!" טרם התקיים ביקום מעטה של הסתר המכונה "טבע", שבכוחו להעלים מציאותו ונוכחותו של השם יתברך.

מצב זה נשתנה כליל עם בריאת העולם וכינון תבל ומלואה, בידי יוצר כל.

במהלך מעשה הבריאה התעטה היקום בשלל 'לבושים' אינספור, בדמות מגוון ברואי עולם המסתירים מעיני הברואים את האור האלוקי הגנוז וכמוס בבריאה. המתבונן במפעל היצירה בעיני בשר גרידא, לא יחוש באור האלוקי אלא אם כן יתבונן בעיני שכלו מבעד למסך לבושי הטבע בבחינת "שְׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם (=הגביהו למרום מבטכם, ואז) וּרְאוּ מִי־בְרָא אֱלֹהִים!"¹⁵

לא לחינם טבעו הקדמונים אמירה הידועה לפיה "הטבע" בגימטרייה כמניין "אֱלֹהִים"¹⁶! שכן היקום כולו המכונה בפינו 'טבע' לרוב הרגלנו בו – הינו בעצם שרשרת בלתי פוסקת של ניסים פלאיים מצד 'המחדש בטובו בכל יום תמיד

¹⁵ ישעיה מ, כו.

¹⁶ בספר מצודת דוד לרדב"ז [דף לה] בשם 'אמרו המגמטרים', וכן בעוד מקורות, ואכ"מ.

מעשי בראשית, ואלוקות החבויה בקרבו הינה בבחינת "מְלֵאָה הָאָרֶץ קִנְיָנִיךָ"¹⁷!

13

אולם ברבות הימים וכחלוף העתים, כאשר מיקרי עולם מתגלגלים בקצב ושוטפים כנהר שאינו פוסק, הולכת 'אלוקות' זו ומשתכחת מלב הבריות, כשבד בבד מתחולל בבריאה נתק גמור מיוצרה ובוראה. קיים אפוא צורך בבריאה שתזכיר לעצמה מפעם לפעם כי "לֵה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ תִּבְּל וַיּוֹשְׁבֵי בָהּ"¹⁸! על מנת שתשיב לב ברואי עולם אל 'שורש הבריאה' שהינו הרצון האלוקי 'לְמַעַן יֵדַעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, אֵין עוֹד'¹⁹!

למען תכלית נשגבה זו נועד יום "ראש השנה" – שהוא "יום הַרְת עוֹלָם".

ב"זה היום תִּחַלֵּת מַעֲשֶׂיךָ זְפָרוֹן לְיוֹם רֵאשׁוֹן" – חוזרת הבריאה אל תקופת הַרְאשִׁית שלה, אל אותו זמן קדום שביקום שרר רצונו הפשוט של בורא עולם באופן גלוי, נטול לבושים והסוואות מושכות עין המשכיחות מן הנברא את 'מקורו' העליון. זהו יום ראש השנה, שבו 'נזכרת' הבריאה מראשית הווייתה ומתחברת אל מקורה ושורשה כאשר בטרם כל יציר נברא.

ועל שום "זכרון" זה שבו נזכרת היום הבריאה בשורשה הקדום – מכונה הינו יום ראש השנה בתואר "יום הַזְפָּרוֹן"!

(סוד ישרים לראש השנה, עניין יא)

מוסיף על כך מרן בעל "אורחות חיים":

זהו גם הטעם והסיבה לכך, שביום זה אנו מצווים בתקיעת שופר.

עיקרה של "תקיעה" הינו 'קול פשוט' היוצא מן השופר – קול חֶלֶק ונטול חיתוך אותיות, חף מכל צורה של 'דיבור' וקישוט הקול.

דבר זה רומז על כך, כי ביום נשגב ונורא זה אנו חוזרים לגמרי אל 'רצון הפשוט' מימי בראשית, שאנו מבטלים מקרבנו כל גוון ומכלילים עצמנו ברצונו יתברך ובמלכות יוצר כל בבחינת "שתמליכוני עליכם".

(סוד ישרים)

¹⁷ תהלים קד, כד.

¹⁸ תהלים כד, א.

¹⁹ מלכים-א, ח-ו.

"פִּי תַעֲבִיר מִמְשַׁלֵּת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ – וְתִמְלֹךְ אֹתָהּ הוּא ה'
אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה לְבִדְךָ, עַל כָּל מַעֲשֵׂיךָ...!"

אומר על כך רבנו הקדוש "מי השלוח":

תפקידו העיקרי של "מלך בשר ודם" הינו כידוע להשליט חוק וסדר בארץ ולהרתיע עבריינים, כמאמר חכמינו ז"ל במסכת אבות²⁰ "הוֹי מִתְפַּלֵּל בְּשִׁלּוּמָה שֶׁל מַלְכוּת, שְׂאֵלְמָלָא מוֹרְאָה, אִישׁ אֶת רַעְהוּ חַיִּים בְּלָעוּ!" וכן הוא אומר "מֶלֶךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ"²¹.

לאור הנחה זו אפשרי בעצם, שאילו ביום מן הימים תתקיים מציאות לפיה כל אזרחי המדינה ודיירי הארץ מבלי יוצא מן הכלל מובטחים יהיו שיתנהגו באופן הולם ונאות, כשהצדק והיושר נר לרגלם – לא יהיה אז צורך בעולם ב'מלך' או במוסד שלטוני כלשהו. שכן במצב כזה שכל אדם הינו צדיק וישר, מוסד 'המלוכה' והשלטון הופך למעשה למיותר, ואין בו שום צורך.

שונים פני הדברים בתכלית השינוי – בעת שהדברים מגיעים אל מלכותו יתברך ויתעלה, אחר אינסוף הברלות.

שכן השם יתברך שהינו "ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה" – מלכותו "נצח" ונמשכת היא לעולמים כמאמר 'לעדי עד ימלוך'! ואף לאחר שיקוימו דברי תפילותינו בראש השנה "פִּי תַעֲבִיר מִמְשַׁלֵּת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ", כאשר לאיש בתבל לא תהיה נטייה לעשיית רע והכול יעמדו בבחינת "וַיֵּדַע כָּל פֶּעוּל פִּי אֹתָהּ פְּעֻלָּתוֹ" – אפילו אז תימשך מלכותו יתברך עד לאינסוף, מבלי הפסקה וללא הגבלת זמן כביכול.

הסבר הדבר – לפי שמלכותו של בורא עולם הינה למעלה מהשגות בני אנוש, ואינה נתפסת כלל במונחי בן תמותה. אין היא נובעת מתוך "צורך" כלשהו בבריאה, ואינה באה לספק דבר מסוים עבור ברואי עולם, שכן מלכותו יתברך 'מציאות' היא בפני עצמה והינה בלתי תלויה כלל במעשה הבריאה כמאמר הפייטן "וְאַחֲרֵי כָּלֹת הַפּוֹל – לְבִדּוֹ יִמְלֹךְ נוֹרָא!" ואכן כך אנו מדגישים בתפילות ראש השנה באמירת: "פִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֹךְ הִיא וְלְעוֹלָמִי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד, בְּפָתוֹב בְּתוֹרְתְךָ ה' יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד!"

²⁰ פרק שלישי, משנה ב.

²¹ משלי כט, ד.

זהו שאומרים אנו בתפילות ימים הנוראים: "וּבְכֵן צְדִיקִים יִרְאוּ וַיִּשְׁמְחוּ" – במלכותו יתברך שהינה בבחינת "גבוה מעל גבוה" מעל להשגת אדם – שהרי אף בעת שיקום בנו כמאמר "פִּי תַעֲבִיר מִמְּשָׁלַת זְדוּן מִן הָאָרֶץ" ועולם ומלואו יהיה נוהג לפי אמות מידה של צדק ויושר – הרי מלכותו יתברך תוסיף ותימשך בעולם כמאמר "וְתִמְלוֹךְ אֵתָּה הוּא ה' אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה לְבִדְךָ עַל כָּל מַעֲשֵׂיךָ... יִמְלוֹךְ ה' לְעוֹלָם.. לְדֹר וָדֹר!"

(מי השלוח)

*

"הַמְּלוֹךְ"!!!

אומר רבנו הקדוש בעל "מי השלוח" בספרו:

טובה עצומה נצמחת לאדם מכך, שהינו קובע בליבו המלכת בורא עולם כמלך, ביום נשגב ונאדר זה של "ראש השנה".

שכן כך מוצאים אנו בדברי חז"ל הקדושים, שאומר השם יתברך לישראל:

"אמרו לפני מלכויות בראש השנה – כדי שתמליכוני עליכם!
אמרו לפני זיכרונות – כדי שיעלה זיכרונכם לפני לטובה, ובמה?
בשופר"²²!

מתוך לשון ונוסח "אמרו לפני... 'כדי' שתמליכוני עליכם" עולה, כי תועלת אמורה לצמוח לישראל מן 'המלכה' זו, בדומה לסיפא באמירת סדר 'זיכרונות' "כדי שיעלה זיכרונכם לפני לטובה". נשאלת השאלה: מה 'טובה' אכן אמורה לצמוח לישראל מתוך אמירת "מלכויות", עד שהקב"ה בכבודו ובעצמו ממליץ כביכול זאת לישראל בנימוק "כדי שתמליכוני עליכם"? (שהרי פשיטא כי השם יתברך בעצמו אינו זקוק כלל להמלכתנו והינו מלך בלעדיה כמובן)

מנהיר רבנו בעל "מי השלוח" – כי אמת ונכון: תועלת עצומה אכן נצמחת לחיי איש ישראל, מן המלכת שמים זו בראש השנה.

שכן למרות שלעתים נדמה לאדם ש"קבלת עול מלכות שמים" נושאת בחובה 'שעבוד' וכבילה עבור אדם, לאמתו של דבר אינו כן אלא אדרבה – זוהי חירות אמיתית לנפש שאין למעלה הימנה! שכן ככל שאדם מתהלך בהרגשה של "אני ואפסי עוד" ובתחושת "כוחי ועוצם ידי" – כך הינו בעצם הולך ומתרחק

²² ראש השנה טז, א.

מעמו יתברך ושכינתו אינה שורה עליו ועל מעשיו כפי מאמר רבותינו²³ "כל אדם שיש בו גסות הרוח, אומר הקב"ה: אין אני והוא יכולים לדור בעולם!" ומאחר ששכינת כבודו מסתלקת מן האדם – נעשה הוא ממילא חשוף לכל מיני פגעים רעים העשויים לפקוד כל אדם בעולם הזה, ד' ישמרנו.

לעומת זאת:

בעת שאדם מתנהג בענווה יתירה והינו ממליך את הקב"ה עליו, כיוון שיודע הוא האמת שהכול מעמו יתברך – על זה האדם שורה השכינה. והלוא במקום ששכינה שורה אין רע יכול לקרוב ולהזיק, כמאמר: "לֹא־תִקְרַב אֵלַיךָ רָעָה, וְנִגַע לֹא־יִקְרַב בְּאֶהְלֶךָ"²⁴! נמצא אפוא כי דווקא 'קבלת עול מלכות שמים' מצד האדם משמשת בעצמה כערובה וביטחון לשמירת ה' עליו, כאשר בהתאם לכך הינו נעשה 'בן-חורין' גמור – בניגוד לדימוי המוטעה מצד האדם לפיו המלכת שמים הינה בגדר 'שעבוד' לאדם, ולא היא.

דברים הללו נכונים הם כלפי כל ימות השנה, אך משמעותן כפולה ומכופלת ביום הקדוש ונורא זה "ראש השנה", שבו נחתכים כל מעשי האדם.

מסיים רבנו בעל "מי השלוח" זי"ע דבריו אלו – בזה הלשון:

"זוה מייעץ השם יתברך לישראל, שבימי ראש השנה יהיה רגיל על שפתם תיבת "מִלְכָּה" – והוא 'סגולה' להינצל מכל רע, כשלא ימוש מפיו, שהשם יתברך הוא מלכו!" (ע"כ)

(מי השלוח ח"ב, למסכת ראש השנה דף טז.)

*

בְּאֵין מְלִיץ יִשָּׁר...

(מתוך "תפלת מוסף")

היה אומר על כך כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל:

"בְּאֵין" – בעת שאדם מחזיק עצמו בשפלות בהיותו בעיני עצמו אפס וכלום, בבחינת "אין" – הרי זה בעצמו משמש עבורו "מְלִיץ יוֹשֵׁר" הטוב ביותר ביום ראש השנה... בחינת מה שקבעו חז"ל "כָּל דְּפִיֵּיךָ טָפִי – מְעֻלָּיָא"²⁵!

[כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל]

²³ סוטה ה, א.

²⁴ תהלים צא, י.

²⁵ ביום זה, כמה שכפופים יותר, עדיף. ראש השנה כו, ב.

קריאת התורה

17

**וְהָיָה פֶקֶד אֶת-שָׂרָה... וַתֹּאמֶר שָׂרָה צַחֵק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, כֹּל-
הַשְּׂמִיעַ יִצְחָק-לִי**

מהו לשון "עָשָׂה לִי" בדברי שרה?

אומר מרן "מי השלוח":

בדברי חז"ל מובא, כי עקרות רבות נפקדו באותו זמן שנפקדה שרה (מדרש).

ניתן לשער כי 'ליצני הדור' שהיו מבקשים להמעיט במעשיה של שרה, תולים היו הדברים בהיפוך הסדר, באמרו ששרה נפקדה בזכות אותן עקרות ולא הן נפקדו בזכותה, שהרי הן רבות והיא יחידה כנגדן. בכך היו מבקשים להמעיט מערכה של שרה, ולהקהות הרושם של 'קידוש השם' שנגרם עקב פקידתה זו.

לכך הייתה שרה מדגישה בדבריה באמרה שאין אמת בדברים, שכן 'כֹּל הַשְּׂמִיעַ' היינו: כל המבין בתוכן העניין ויורד לסוף כוונתו [= 'שומע' מלשון הבנה כמו 'כי שומע יוסף'] "יִצְחָק לִי" כלומר: הוא יבין מעצמו כי 'צחוק' ושמחה שגרם הקב"ה בפקידתן של העקרות 'לִי' הוא, הכול בא בעטיי ובשבילי.

['מי השלוח' פרשת וירא, חלק ראשון]

פ ר ש ת ה ע ק י ד ה

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַהֲאֱלֹהִים נֹסָה אֶת-אַבְרָהָם...

עיקר ניסיון העקידה – מסבר באוזנינו רבנו 'מי השלוח' – לא התמצה בגוף נכונותו של אברהם להקריב את יצחק בנו על גבי המזבח. שהרי לגבי אברהם אבינו הייתה זו מן 'עבודות הקלות' [= כלשון רבנו] לקיים בהן רצון הבורא, שכן אפילו נדרש הימנו להעלות עצמו ובשרו לקרבן, לא היה מהסס בליבו כלל. עיקר קושי הגדול של ניסיון עקידת יצחק התבטא בזאת, שבמהלכו נדרש מן אברהם לסלק מעצמו כל נגיעה אישית ולו קלה שבקלות – בכדי להבין לאשורו מהות ציווי הבורא יתברך אליו "וְהֵעֵלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה"²⁶ ככתבו וכלשונו.

²⁶ בראשית כב, ב.

שהרי בעצם, השם יתברך לא ציווה לאברהם אבינו באופן מפורש "לשחוט" את יצחק בנו על המזבח, אלא כך נאמר לו: "והעלהו לעולה!" ואכן במדרש מצינו²⁷, שבעת שאברהם נצטווה מפני מלאך ה' "אַל-תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל-הַנֶּעַר"²⁸, ניסה אברהם להמשיך על כל פנים בשחיטת יצחק כפשטות לשון הציווי, עד שהובהר לו משמים כי מצוות הבורא "והעלהו לעולה" קוימה כבר בעצם העלאתו את יצחק על גבי המזבח! לפי שכך היה אומר השם יתברך לאברהם: "כלום אמרתי לך 'שחטהו'?? והרי לא אמרתי לך אלא 'העלהו'! היינו: העלה אותו כמות שהוא על גבי המזבח – ושוב תוֹרִידוֹ הימנו!

למעשה כבר מתחילת עניין העקידה, הבחין אברהם בעמימות שבלשון הציווי "והעלהו לעולה", ולא ידע להשית עצות בנפשו כיצד אמור הינו לנהוג: אם כוונת הדברים היא כפשוטם שיקריב את יצחק לקרבן, או שמא אין כאן ציווי על מעשה שחיטה ממש, אלא העלאתו גרידא על גבי המזבח ולאחר הורדתו הימנו!

כך היו מחשבות של ספק הללו מתרוצצות בליבו של אברהם אנה ואנה, והיה תודה בעצמו כיצד יעשה: אם ישחט את יצחק כפשוטם של דברים – שמא אין רצון ה' בשחיטת יצחק חלילה כי אם בהעלאתו גרידא, ואזי עוון רציחה בידו!! בנוסף נקפו ליבו בחשבו שאם כנים הדברים, הכיצד תתקיים כאן הבטחת הבורא יתברך "פִּי בּוֹצֵחַק יִקְרָא לְךָ זֶרַע"²⁹! מאידך, חושב היה אברהם: שמא מכל מקום כך רצון הבורא ממני שאשחט את יצחק, ממילא אסור לי להתחכם ולמצוא תירוצים חלילה, כדי לחמוק מחובתי לקיים מצוות בוראי!

מסכם רבנו בעל "מי השלוח":

כאן בנקודה זו – גלום היה כוּבְדוֹ העיקרי של "ניסיון העקידה".

שכן אלמלי היה בלבו של אברהם אבינו אף ניד נגיעה קלה 'כחוט השערה', הייתה "דעתו" של אברהם מכרעת בקלות לעבר הצד השני (=והאמיתי!) בפירוש "העלהו לעולה", שמשמעו 'העלאה על גבי המזבח' ותו לא! רק מחמת זאת שאברהם אבינו ביטל ודיכא בעצמו בכוחות איתנים שלא מן עולם הזה כל 'נגיעה' עצמית אף קלה שבקלות "וכבש את רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם", עד שהחליט מתוך הקרבה נפשית שאין דומה לה כי ציווי השם יתברך הינו

²⁷ בראשית רבה, פרשה נו, אות ח.

²⁸ בראשית כב, יב.

²⁹ בראשית כא, יב.

"כפשוטו" וכך פעל למעשה – זכה אברהם אבינו לעמוד בהצלחה יתירה בניסיון הכבד והעצום של "העקידה".

לאור זאת מובן היטב, מדוע מתייחס ניסיון העקידה לאברהם אבינו, ולא ליצחק. מכיוון שכל עיקרו של ניסיון זה לא מופנה היה אלא כלפי אברהם אבינו, ששמע בעצמו צו הבורא בלשון "והעלהו לעולה" והיה אצלו כמין מקום הסתפקות במשמעות הדברים, ובמה שנגזר מכך. לא כן אצל יצחק, שהוא לא שמע את הציווי מפי השם יתברך בעצמו כי אם מפי אברהם אביו, והאמין לתומו שהדברים נמסרו לו כפשוטם וכלשונם, הלכך לא היה מעשה העקידה ניסיון כה כביר אצלו – כפי שהדבר היווה אצל אביו אברהם אבינו.

זכות עצומה זו של 'מעשה העקידה' – אנו מזכירים ביום איום וקדוש באמרנו
יְעַקְדַת יִצְחָק לְזֵרְעוֹ הַיּוֹם בְּרַחֲמִים תִּזְכָּר!

(מי השלוח)

תקיעת שופר

עניין קול שופר שהינו 'קול פשוט' – אומר רבנו "בית יעקב" – לפי שקול השופר מגיע להזכיר ולעורר 'הרצון הפשוט' של השם יתברך כפי ששרר בזמן הבריאה בעת שנברא ארץ ומלואה ברוב חסדו כמאמר "עולם חסד יבנה"³⁰.

כי אף שחסדי השם יתברך מתחדשים המה מידי יום ביומו כמאמר "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", מכל מקום עיקר עניין 'חסד' נמשך משורש החסדים שבראשית הבריאה כמאמר "זכר רחמיך ה' וחסדיך פי מעולם הַיּוֹם"³¹, היינו: מזמן בריאת העולם, לפי שכל חסד שפתח בו הבורא בימי בראשית נמשך והולך עד עצם היום הזה וכוחו מתעורר בכל עת מחדש.

והנה חילוק שיש בין 'קול מוגדר' לבין 'קול פשוט' מתבטא הינו בכך, כי בעוד 'קול מוגדר' הינו מכוון כנגד משאלת לב מסוימת שאדם מבקש עליה בפיו, 'קול פשוט' לעומתו אינו נושא בגוון מסוים אלא מגיע ממקום פנימי בלב המבקש בכלליות, מבלי ענין מוגדר ומיוחד.

ב'ראש השנה' שהינו יום התעוררות החסדים מראשית הבריאה כמאמר 'היום הרת עולם' – רצון ה' שנהיה מעוררים בזה היום 'חסד הראשון' שהינו בחינת 'קול פשוט' ונטול גוון, כדי שנוכשר לקבל השפעות הטובות ממקור החסדים

³⁰ תהלים פט, ג.

³¹ תהלים כה, ו.

שאינו מוגבל אל בקשות מפורשות גרידא. אי לזאת מן הראוי שנכין אנו מצדנו 'כלי' בצורת 'קול סתמי' נטול גוון, כאשר בכך ניעשה ראויים להחלת כל מיני השפעות שמשפיע הבורא יתברך עלינו ביום זה כרחמיו וכרוב חסדיו.

[בית יעקב 'הכולל', לראש השנה]

מצוות תקיעת שופר – אזכרתה כלולה מכל המצוות

יתירה על כך אומר מרן "בית יעקב":

תרי"ג המצוות שניתנו לישראל, ניתנו במטרה להגיע דרכן להכרה מלאה בגדלות הבורא, כפי שמוגדרות המצוות ב"זוהר הקדוש"³² כ'תרי"ג עיטין' [=עצות] היינו 'עצות' כדי להגיע באמצעותן להכרת הבורא ולדבקות בו יתברך.

שכן בעולם הזה מצויות הנאות גשמיות לרוב, המשכיחות מן האדם המציאות האלוקית. הלכך קבעה לנו התורה מצוות רבות, כדי להזכירנו באמצעותן ממי ומדיכן מגיעים אלינו חסדים אלו, בכדי שלא נתפשט בהם מחוץ לתחום.

למשל:

אדם אוכל או שותה, יתכן ויבוא לכלל מחשבה כי זוהי תכלית עולם הזה, כדרך האומרים לנפשם 'אכול ושתה כי מחר נמות' חלילה. אי לכך תיקנו לו שיעשה 'ברכה' בטרם יכניס אוכל לפיו, ולאחר יברך 'ברכת המזון'. אדם בונה בית, יכול שידמה בנפשו שמכוחו ומכספו נבנה הבית, אמרה תורה שיניח מזוזה בפתח, כדי להזכיר שהכול מאתו יתברך ולא מכוחו ועוצם ידו. אדם קונה בגד עליו להקפיד על כך לבל יהא בו שעטנז, ואם בגד ארבע כנפות הוא, מחויב להטיל בו ציצית. אדם חורש שדהו, ידקדק לבל יזרע כלאים ולא יחרוש בבהמתו כלאיים. וכן בקציר שדהו ישנה מצוות פאה, לאחר מכן הפרשת תרומות ומעשרות ומצוות חלה, וכיוצא באלה על זה הדרך. כל מצוות הללו מטרתן להזכיר לנו בעת פעולותינו השונות את גדלות הבורא, וכי לו העוז והמשרה.

יוצא מכלל אלה המצוות הינה מצוות 'תקיעת שופר', שנצטוונו עליה ביום ראש השנה.

'תקיעת שופר' שאנו תוקעים ביום ראש השנה בעידן המלכתו יתברך מתייחדת בכך שתכליתה להזכיר לאדם כללות גדלות הבורא שגבוהה מהשגת אנוש

³² זוהר הקדוש, חלק שני, דף פב ע"ב.

ומופשטת מלבוש גשמי שהו. באמצעות 'תקיעת שופר' נזכר אדם בגדלותו האינסופית של מלך מלכי המלכים, והינו ממליכו עליו ונכנע מפניו בכל עת.

לכן אין 'קול שופר' נושא אופי קול מוגדר אלא הינו 'קול פשוט' נטול גוון כלשהו, לפי שכל עניינו להזכיר עצם המלכתו יתברך מבלי כל 'גוון' מסוים.

[סוד ישרים' לראש השנה, בשם אביו מרן "בית יעקב" זצ"ל]

מבנה השופר, הינו כידוע צר, וגורם לצמצום הקול היוצא ממנו.

אומר מרן הקדוש "אורחות חיים", כי דבר זה מכוון הוא ואינו לריק, לפי שבעניין זה נכלל בעצם מהות מצוות 'תקיעת שופר'.

בראש השנה שהינו 'יום הרת עולם' נצטוונו מן התורה במצוות תקיעת שופר. 'תקיעת שופר' זו בכוחה לחדור את מסך ההסתר שירד על עולמו של יוצר כל, ולהחזיר באדם הכרת הבורא כפי ששררה בימי בראשית, בעת שהשגחה הפרטית נגלתה לעיני הברואים באופן ברור ומוחשי ביותר.

דבר זה מושפע עלינו באמצעות מצוות 'תקיעת שופר' – ומבנה השופר בעצמו הינו רומז על כך.

שכן מבנה השופר עשוי כאמור בצורה שגורמת לצמצום הקול היוצא מהשופר, שאינו מניח לקול להתפשט לצדדים אלא הקול יוצא ועולה הישר כלפי מעלה. יהודי שתוקע בשופר הינו מורה בכך, כי אף שביכולתו לפעול כל מיני פעולות בעולם ולהתפשט במעשיו כפי רצונו, מכל מקום הינו 'מצמצם' מרצונו בהיקף פעולותיו, למען לא תתערבנה במעשיו פעולות שאינן לפי רוח רצונו יתברך.

בתקיעת שופר זו הננו מראים, שמכירים אנו בכך שכל מעשינו ויכולותינו נובעות הישר מכוח השפעתו של הקב"ה, ואינן מגיעות מכוחנו כביכול – אי לזאת מוטל עלינו לצמצם בפעולותינו כנדרש, ולהשתמש בכוחנו בהתאם לרצון השם יתברך בלבד.

זוהי המלכת הבורא יתברך עלינו כפי הצד הטוב ביותר.

[סוד ישרים, ראש השנה, עניין ג]

"יהי רצון שיעלו אלו המלאכים היוצאים מן השופר...
ומן תשר"ת, ומן תש"ת, ומן תר"ת – לפני כיסא כבודך,
וימליצו טוב בעדנו"!!

[=מתוך נוסח "יהי רצון" שלאחר התקיעות]

בידוע כי "סדר תקיעות" שבידינו בראש השנה, הכולל בסך הכול מניין שלושים קולות [=שלוש פעמים "תשר"ת", שלש פעמים "תש"ת" ושלוש פעמים "תר"ת"] – שורשו ועיקרו נעוץ בספק יסודי השורר בבית ישראל מני כל הדורות, בדבר אופייה של "תרועה" שנצטוונו עליה מן התורה במאמר הכתוב "יום תרועה יהיה לכם": האם כוונת התורה הינה לקול קטוע הנקרא "שברים" (=גניחות)? או שמא הכוונה לקול יבבה שנקראת "תרועה" (=יללה)? ואולי שניהם נכללו בלשון הציווי, אי לכן יש לצרף ולעשות שני הקולות הללו יחדיו³³.

לאור מצב 'ספק' זה, ועל מנת לצאת באופן בטוח מידי ספקות הללו, סידרו ותיקנו רבותינו חכמי הגמרא מכלול הקולות האלו שהננו נדרשים לתקוע ביום ראש השנה – הכוללים סדרי "שברים" לחוד, סדרי "תרועות" לחוד, וכן שילוב שני מיני הקולות הללו. מכל הללו נגזר ונסדר אצלנו "סדר תקיעות" יום ראש השנה, הכוללים כאמור סדרי תשר"ת, תש"ת ותר"ת – כמנהג המקובל בקרב תפוצות ישראל מדורי דורות ועד ימינו אנו.

אלא שאם כנים דברים אלה, וקולות הללו מכוחו של ספק בלבד הינם באים, כיצד אפוא מבקשים אנו במהלך תפילת "יהי רצון" שלאחר התקיעות כי "כל המלאכים היוצאים מתשר"ת ותש"ת ותר"ת – ימליצו טוב בעדנו"? הלוא פשיטא שמלאכים הינם נבראים רק ממצוות שנעשו כתיקונן; ומאחר שרק חלק מסך הקולות הללו נעשים כדת של תורה וכלפי שמיא בלבד גלוי איזה הם, ואלו יתר הקולות 'כלא' נחשבים הם לעניין "קול שופר" – נמצא רק מחלק מהקולות נבראים מלאכי מעלה, בעוד שמן האחרים הבאים מחמת הספק גרידא אין מלאכים יוצאים מהם כלל! היה לנו אפוא לומר בסתם "כל המלאכים היוצאים מן השופר", מבלי לנקוב בשמם של הסדרים המסופקים!

³³ ראו סוגיית הגמרא ראש השנה לד', א: 'אתקין רבי אבהו בקיסרי' וגו'. וראו באורך מזה בטור סימן תק"ץ כל השיטות בזה.

~ יסודן ושורשן של "מצוות ספקיות" ~

מאיר לנו מרן הגה"ק בעל "אורחות חיים" זי"ע בספרו "עין התכלת" – השקפת יסוד הנוגעת לכלל קיום 'מצוות המסופקות' ולקיום המצוות בכללן:

"כל מצווה שאדם מקיים, הן מה שנחשב בתור "וודאי" והן הנובע מכוח "ספק" גרידא, כולן נחשבות המה מצוות השם לכל נושא ועניין, וכולן בעלות קדושה שווה הן! ואין משנה לצורך העניין, אם יודעים אנו בעת קיום המצווה אודות הצלחת קיומה, או שנשארים אנו בערפל וחוסר ידיעה בנקודת 'קיום המצווה'.

שכן וכי מהו עיקר עניינה של "מצווה"? הלוא עיקרה אינו אלא 'קיום רצון הבורא'! ואם זו עיקרה של מצווה, מה משנה לנו באם מקיימים אנו המצווה בזאת בחזקת "וודאי", או שחלק מן המצווה נותר עלום מחמת הספק, אם אנו פעלנו בה כפי יכולתנו? וכי המעניין אותנו במצווה הינו באם נקבל שכר בשל "קיום המצווה" או לא? פשיטא וודאי שאין הדבר כן! אלא כל דבר שיהודי עושה למען השם יתברך, אף אם נעשה רק עבור ספק ספקה של קיום "מצווה" – נחשב בשמים כ"מצווה" לכל דבר ועניין, ואף נברא הימנו מלאך מצווה מליץ יושר לאדם! אפילו אם נעשה הדבר בגדר 'ספק' גרידא, ואף אם בלתי ייודע לו לבסוף אם אכן 'קיים מצווה' אם לאו. דוגמה לכך – קיום מצוות היום בזמן "בין השמשות" שהינו ספק יום ספק לילה, שקיומו המובטח לא ייודע לאיש לעולם).

מכאן אפוא מקור אלו "המלאכים המסופקים" היוצאים ונבראים מן התקיעות המסופקות שהננו תוקעים ביום זה – שהם מלאכי מצווה לכל דבר. לא זו בלבד מלאכי "מצווה דרבנן" על שום שציוו לנו חכמים לתקוע כן, אלא "מלאכי תורה" ממש הם, מכיוון שהינם באים לעולם כתוצאה ממעשים שנועדו למען קיום מצוות התורה באופן נעלה מכל ספק במצוות תקיעת שופר בראש השנה!

~ הקב"ה חפץ ויקר מאד בעיניו קיום מצוות מתוך הספק ~

מוסיף רבנו הקדוש להשריש בזאת:

לא רק שבמעשה מצווה מסופקת מקיים אדם "מצווה" – אלא שכך הינו רצונו של מקום שיקיימו לעתים ישראל המצוות מתוך מצב של עמעום וספק דווקא, וקורת רוח מיוחדת עולה לפניו יתברך מקיום המצוות באופנים אלו.

שכן לו חפץ הבורא אך ב"מצוות וודאיות" מצד האדם – כיצד ניתן להבין העובדה שדווקא במצוות "יום תרועה" של ראש השנה, מדשדשים אנו מאז

ומעולם במצב של עמעום וערפול, עד כי אפילו בדורות הקדמונים לא היה נהיר לחכמי ישראל במצוות "תקיעת שופר" כיצד מקיימים אותה כדין לפי התורה!

אלא שהוא הדבר שדברנו – ריבון העולמים חביב בעיניו עד לאחת מעשי מצוותיהן של ישראל, וחביבות יתירה נודעת לפניו יתברך כלפי מצוות שישראל קדושים מרבים להדר ולדקדק אחריהן בכדי לקיימן באופן הנעלה אצלם מעל כל ספק! אי לכך, במכוון השאיר בורא עולם מצווה זו בחוסר-בהירות, מתוך מגמה שישראל במעשיהם ובדקדוקיהם יהדרו לקיימה ביתר שאת בכל האופנים האפשריים, ומזה גופו עולה נחת רוח מרובה לפני המקום ברוך הוא! וכל התקיעות הללו הנעשות מכוח ספק, הינן אפוא מגופי המצווה.

חביבות המצווה והידור קיומה – גרמת "המתקת הדינים" למעלה

יתירה מזו – מאיר לנו מרן הקדוש "אורחות חיים" זי"ע:

מקיום מצוות במצב של ספק, נגרמת בכך "המתקת דינים" למעלה, וזה הדבר בעצמו הינו מליץ יושר רב על ישראל קדושים, שכה מהדרים במצוות בוראם.

ביאור שתי הבחינות של ימי ראש השנה – "דינא קשיא" ו"דינא רפיא"

על יסוד דברים הללו, ובהסתמך על דברי "זוהר הקדוש" בנידון – מבהיר מרן הקדוש הסוגייה העמומה של שני ימי ראש השנה, שלדברי "זוהר הקדוש" יום ראשון של ראש השנה הינו בבחינת 'דין קשה' המכונה "דינא קשיא", ואלו יום השני נחשב ליום דין קל יותר הקרוי "דינא רפיא"³⁴.

עצם העובדה שישראל עושים תמיד שני ימי ראש השנה על יסוד "ספק" שמא יבואו עדים מן המנחה ולמעלה ועל פיהם יעובר חודש אלול ויקודש חודש תשרי ביום שלאחריו, שעל יסוד כך נוסדו לדורות שני ימי ראש השנה – זה עצמו גורם למתן הדין הקשה, עד שנהפך ל"דינא רפיא" [=דינים רפויים].

הלכך, יום ראשון של ראש השנה עומד תחת סימן דינים קשים "דינא קשיא" – בעוד בכניסת יום השני מתרופפים הדינים ונחלשים עד שנעשים "דינא רפיא"!

(ספר "עין התכלת" למרן בעל "אורחות חיים" זי"ע, עמ' ק"פ-קפ"ב)

³⁴ זוהר פרשת פנחס, דף רלא ע"ב.

מלכויות

אָמְרוּ לְפָנַי מַלְכוּיּוֹת, פְּדֵי שְׁתַּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם.. (ראש השנה טז.)

מאי משמע 'כדי' שתמליכוני עליכם? הלוא אמירת מלכויות היא בעצמה מהווה המלכת השם יתברך?

מבאר רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים":

על כך שאנו עומדים בתפילה לפניו יתברך ומגישים בקשותינו בצורכי גשמיות, יש בעצם מקום לשאול: הכיצד נוהגים אנו כן לבקש מעמו יתברך צרכים שהננו חפצים בהם – הלוא בהבעת משאלות כאלה אנו מנסים כאלו 'לחות דעה' כלפי מעלה, כיצד יש להקב"ה לנהוג עמנו בסיפוק צרכינו האישיים??

משריש בנו רבנו "אורחות חיים" זי"ע בדברי קדשו – ערך יסוד:

כאשר אדם ממליך עליו את ריבון העולמים ומבטל דעתו ורצונו בפניו – הופכים ממילא מבוקשיו וצרכיו של אדם להיות 'נוגעים' בכבודו יתברך כביכול! שכן לאחר שאדם מצדו סילק כל נגיעותיו הפרטיות, לשם מה אפוא הינו מבקש חיים ושובע, פרנסה וכלכלה, הרחבה ונחת – אין זאת אלא שלצורך "כבוד שמים" הינו מבקש כל זאת, למען יוכל לעבדו יתברך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל! על יסוד זאת, יכול מעתה אדם להפנות בקשותיו אליו יתברך בשופי ולהביע בפניו כל משאלות ליבו הנחוצות, שכן כל מה שיבקש בזאת לא טובת עצמו גרידא הוא דורש, רק עבור "כבוד שמים" כביכול הדבר מתבקש! ומשאלות שנוגעות ב"כבוד שמים" – אינן אמורות לחזור ריקם.

וזהו הנאמר כאן:

"אמרו לפני מלכויות" – היינו קבלו על עצמכם עול מלכות שמים שלימה "כדי שתמליכוני עליכם", שאז ייהפכו כל משאלותיכם ובקשותיכם להיות נוגעים ב"כבוד שמים" כביכול. או אז, תוכלו לעמוד ולתבוע צרכיכם מלפני הקב"ה בצדק ובמשפט, והוא יתברך ייענה לבקשתכם וימלא משאלות ליבכם לטובה.

(סוד ישרים, עניין כד)

לשם מה כביכול זקוק הקב"ה, כי ימליכוהו ישראל עליהם? הלוא בין כה ובין כה הקב"ה הינו מלך כל הארץ ובלעדיו אין אלוהים, כמאמר "פִּי הַמַּלְכוּת שְׁלֶךָ הִיא"?

משיב על כך מרן הקדוש בעל "תפארת יוסף" זצ"ל:

אמת ונכון הדבר כי הקב"ה אינו זקוק כלל להמלכתנו, שהרי השם יתברך הינו מלך "בעצם" עוד בטרם שנברא העולם כמאמר "אָדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מֶלֶךְ, בְּטָרֵם פִּלְיָצוֹר נִבְרָא!" אף הכלל הידוע של "איין מלך בלא עם" אין זאת אלא כפי תפיסת הבריאה, ותפיסה זו בעצמה הינה "יציר נברא" מידי הקב"ה, שממנו בא הכול. לפי שהשם יתברך כביכול הינו מעל ומעבר לתפיסת הבריאה, עד שאין לנברא שום תפיסה והשגה כלל במלכותו יתברך.

אם כן, למה אומר להם הקב"ה לישראל "אמרו לפני מלכותי"?

אלא שתפיסה זו, כאילו חסרה בעולם המלכה של הקב"ה מצד בני אדם – הינה בעצם "שִׁקְל נברא" מן השם יתברך, היינו: לפי שרצה הקב"ה לזכות את ישראל ולהעניק להם תחושה פנימית כאלו מוסיפים הם שלימות בבריאה בהמלכתם אותו יתברך, כדי שבאמצעות תפיסתם זו ירבה שכרם של ישראל בשל המלכתם הבורא מעצמם ובבחירתם, למרות שאצל בורא עולם אין חסר כלום כמובן, ומלכותו יתברך בכל משלה אף ללא המלכתנו כביכול. לזאת נטע הבורא תפיסה זו בקרב הבריאה, כדי לזכות בה את ישראל בהמלכתו.

זהו שאומר להם הקב"ה לישראל:

"אמרו לפני מלכותי" – כל זאת על שום מה? "כדי שתמליכוני עליכם" מעצמכם ומתוך בחירת לבבכם, בזאת ייעשה רצוני ובכך תיעשו שותפים עמי כביכול בהמלכה זו.

("תפארת יוסף" לראש השנה, ד"ה "אמרו לפני מלכותי")

*

לֹא הִבִּיט אֶזְרוֹן בְּיַעֲקֹב.. ה' אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וַתְּרוֹעַת מֶלֶךְ בּוֹ..

עם ישראל – אומר מרן בעל 'אורחות חיים' – הינו קשור להשם יתברך תמיד, כמאמר הכתוב³⁵ 'וְאַתֶּם הִדְבַקְתֶּם בְּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים פְּלִגְמֵי הַיּוֹם'. אף כאשר נראה לעינינו ביהודי שסטה מדרך הישרה חלילה, הרי בעומק פנימיותו נותר הוא קשור בקב"ה, שכן החטא אינו פוגם רק בשכבה 'החיצונית' של הנפש, ואילו בעומק 'נקודה הפנימית' שבו נשאר ניצוץ של קדושה שאינו כבה לעולם. אי לזאת פתוחה האפשרות בפני כל יהודי לחזור בתשובה ולהיטהר מעוונותיו.

³⁵ דברים ד, ד.

משל למה הדבר דומה? לאבן יקרה שנפלה לתוך רפש ונטנפה, שאין צריכים אלא להוציאה מן הבוץ לנקותה ולצחצחה, ואז תבריק כבראשונה.

זהו שאומר הכתוב "לא הביט און ביעקב", היינו: המתבונן בליבו של יהודי (=הבטה' הינה לשון הסתכלות לעומק) ייוכח אז כי אין 'און' מצוי בו חלילה, ובנקודתו הפנימית יש לו שייכות עם השי"ת. וזהו 'ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו', היינו שנקודת העומק שבלב ישראל נשאת תמיד קשורה בהשם יתברך.

[סוד ישרים, נג]

וּנְאָמַר, כִּי לֵה' הַמְּלוּכָה וּמִשָּׁל בְּגוֹיִם

'מלך' ו'מושל' – אומר רבנו 'אורחות חיים' – הינם שני מושגים דומים, אולם נפרדים ושונים. 'מלך' הינו אדם שנבחר למלוך ברצונו של העם, והוא מולך עליהם בהסכמה – ואילו 'מושל' זהו מי שמנהיג ורודה בעם בעל-כורחו.

הקדוש ברוך הוא, אומר מרן, נקרא אמנם 'מלך על כל הארץ', אולם מושג המלוכה מבחינת 'המקבלים' אינו שווה אצל הכול. שכן ישראל, מקבלים עליהם 'עול מלכות שמים' ערב ובוקר, וממליכים הם את השי"ת עליהם מרצונם ומדעתם, הלכך אצלם נקרא הקב"ה 'מלך' כמאמר "כי לה' המלוכה"³⁶.

ואלו כלפי אומות העולם קרוי השם יתברך בכינוי 'מושל', לפי שאומות העולם אינן מוכנות להודות מרצונן במלכות הקב"ה, רק הקב"ה הינו מושל עליהן 'בהכרח' ובכפייה שלא מדעתם. לכן בהם נאמר "ומשל בגוים".

[סוד ישרים לראש השנה, עניין נ"ו]

זכרונות

"אמרו לפני זיכרונות, כדי שיעלה זיכרוכם לפני לטובה.."

[ראש השנה טז.]

לכאורה אצל השי"ת מה שייך לשון 'זכירה', מאחר שאין שכחה לפניו יתברך כמאמר 'כי זכר כל הנשפחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך'?

³⁶ ספר עובדיה פסוק כא.

מבאר מרן אדמו"ר בעל 'תפארת יוסף' זצ"ל:

'זכירה' זו שמוזהרים אנו עליה, אין המדובר כלפי הקב"ה כביכול, שאצלו אין שייכות לעניין 'שכחה' כמובן – כי אם כלפי האדם בעצמו מדובר.

שכן למרות שהקב"ה מנהג עולמו בכל עת ובכל שעה והשגחתו יתברך על העולם תמידית היא – אכן אצל 'האדם' נסתר זאת ואין הוא רואה אלא לעיניו. אדם מצדו רואה תמיד כיצד 'עולם' כמנהגו נוהג' בדרך הטבע כביכול, ומחמת רוב הרגל הינו 'שוכח' עניין השגחה הפרטית של הקב"ה ואינו מרגיש בדרך כלל בחיבורו עם השם יתברך, וכיצד השי"ת תמיד זוכר מעמו.

אי לכך, מוטל בזאת על אדם לקבוע בליבו 'זיכרון' זה כי השם יתברך הינו מנהיג העולם ובעל הבירה והוא מתנהג בעולמו כרצונו, וכל מה שרואות עיני אדם אינו בא מכוחו ועוצם ידו להבדיל אלא הכול מלמעלה מתנהל בהשגחה פרטית. וכל כמה שיקבע אדם בליבו זאת ההכרה, כך ובאופן זה יהיה רואה בבירור החיבור בהנהגת הבריאה עם השם יתברך, וזכירת הבורא יתברך תמלא אותו באופן תמידי ובלתי פוסק.

וזהו שאמרו חז"ל: "אמרו לפני זיכרונות", היינו הזכירו לעצמיכם הדבר האמור, ותקבעו בלבבכם ביום זה שבו מתחדשת הבריאה עניין הנהגת השם יתברך בעולם "כדי שיעלה זיכרונכם לפני לטובה", היינו שעל ידי זיכרון הזה ייקבע הדבר בליבכם לטובה, וכך תיזכרו תמיד בחיבור שלכם עם בורא עולם.

[תפארת יוסף]

*

כֹּה אָמַר ה', זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ.. לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַּמִּדְבָּר...

מבאר בזאת מרן אדמו"ר בעל "אורחות חיים" זצ"ל, משמו של אביו הקדוש מרן בעל "בית יעקב" זי"ע:

"חֶסֶד נְעוּרֶיךָ" היינו אהבה וחשק הגדול שהיה לישראל בראשית היותם לעם, כשעדיין 'מנוערים' היו מתורה ועבודה בטרם ניתנה להם התורה.

"אַהֲבַת פְּלוּלוֹתֶיךָ" זו אהבה עזה שהייתה להם לישראל בעת שעדיין לא נמצא בם עניין תורה ועבודה, ומכל מקום 'הכלילו' את עצמם ברצונו יתברך.

"לְכַתֵּךְ אַחֲרֵי בַּמִּדְבָּר", כלומר: אף כאשר היו ישראל בבחינת 'מדבר' בעת שנראה היה כי אור פניו יתברך נטה מהם לפי שהיו נזופים ארבעים שנה עקב

חטא המרגלים ונגזר עליהם למות במדבר. ורוח צפונית לא הייתה מנשבת להם וגם לא יכלו למול עצמם³⁷, בעת שההנהגה האלוקית כלפי ישראל הייתה בבחינת 'אחור'³⁸ ונדמה היה להם שאין חפץ השי"ת בעבודתם ח"ו – למרות זאת לא פסקה חיבתן של ישראל כלפי הקב"ה במשך כל אותן שנות מדבר הקשות, והיו כרוכים אחריו יתברך על כל צעד ושעל.

כללם של דברים מלמד כי בעמקי ליבם קשורים המה ישראל בהשם יתברך, ואין קשר זה מקרי חלילה או תלוי בנסיבות כלשהן. מכאן, שכישלון מצד ישראל אינו נוגע בשורש מהותם חס ושלום והינו רק לפי שעה, ואלו לאחר מכן חוזרים המה למהותם האמיתית ולקשרם ההדוק עם השם יתברך.

הלכך נקבע זה הפסוק לאמרו בסדר 'זיכרונות' בראש השנה, לפי שבכל ראש השנה מתעורר כוח 'ששת אלפים שנה' מראשית הבריאה שהשנה כלולה בהן, ולכן מזכירים אנו לפניו יתברך זכותם של ישראל מימי 'דור המדבר' בכדי להטעים בזאת שאף אם במהלך השנה נטינו מרצון ה' לדאבון ליבנו, לא היה בכך דבר מכוון בשורש חלילה, רק כולו בגדר 'מקרה' כביכול. שכן בעצמותנו טבועה קדושת ישראל וקדושת האבות, אשר קשורים היו בלב ונפש באהבת הבורא יתברך למרות כל אשר עבר עליהם בזמניהם השונים, סימן הדבר שאף עתה מקושרים אנו בו יתברך, ואי אפשר לנו להיפרד הימנו כלל וכלל.

[סוד ישרים לראש השנה, אות ט"ז, בשם מרן בעל "בית יעקב" זי"ע]

%%%%%%%%%

מנהגי כ"ק רבותינו זללה"ה

בראש השנה

[שנהגו בהם בקביעות, או לעיתים מזומנות]

א. מרן בעל "אורחות חיים" זי"ע שימש בעצמו "בעל תוקע" בראש השנה. וכן נהג אחריו בנו הקדוש מרן בעל "תפארת יוסף" זללה"ה, ששימש בתור 'בעל תוקע' בראש השנה.

³⁷ השוו יבמות עב, ב ברש"י ובתוספות. בבא בתרא קכא, א.

³⁸ עץ החיים לרח"ו שער מיעוט הירח פרק ב. אוצרות חיים שער הארות ז"נ פרק א.

ב. רבנו הקדוש בעל "מי השלוח" זי"ע, ציווה פעם אחת בראש השנה קודם תקיעת שופר לכל החסידים הנמצאים עמו בבית המדרש, שיאמרו עמו בכוונה גדולה תפילת "אהבת עולם אהבתנו ה' אלוקינו, חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו...עד "ולאהבה את שמך", כך יאמרו עמו כמה פעמים. ואמר, אשר רואה גזירות לא עלינו על ישראל, על כן יתפללו בהתלהבות ובתשובה ממעמקי הלב. והוא עצמו אמר כן בבכייה רבה.

תלמידו הגדול של רבנו, הרב הגאון והקדוש רבנו צדוק הכהן מלובלין זצ"ל נהג כן אחר רבו בכל שנה ושנה, וציווה גם כן לקהל עדתו שיאמרו כן קודם תקיעת שופר ג' פעמים.

[ספר 'דור ישרים']

ג. בראש השנה האחרון לימי חייו, ציווה מרן בעל "אורחות חיים" זללה"ה לנגן כמה פעמים "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים".

[שם]

ד. כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל, נוהג היה לעמוד על רגליו במשך כל תפילות חזרת הש"ץ בימים הנוראים, עד שנותיו האחרונות כאשר נחלש מאוד ונאלץ לשבת בכיסא מושבו.

ה. קודם אמירת 'למנצח', נוהג היה כ"ק מרן אדמו"ר זצלה"ה לעמוד אצל הבימה עטוף בטלית כשהשטריימל חבוש לראשו, והטלית הייתה משוכה על השטריימל, והיה קורא ברתת מאמרי "זוהר הקדוש" בעניין תקיעת שופר הנדפס בתוך המחזורים. את מאמרי "הזוהר" היה מרן קורא בלחש ובהתרגשות עצורה, מעט במרוצה, והיה נמשך המעמד הזה זמן מה, כאשר כל הקהל עומדים מסביב ומביטים אחרי מרן בקול דממה דקה ובחרדת קודש. עד שנשמע קולו של 'בעל תוקע' בהכריזו 'למנצח', ואז החלו הכול מזמור 'למנצח'.

ו. מנהג כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל, לשמש 'בעל מקריא' בעת תקיעות שופר של 'מיושב'. ומה נהדר היה מראה כהן גדול בהיותו עומד אצל התיבה ליד 'בעל התוקע', מלובש ב'קיטל' והטלית עם העטרה מופשלת על פניו הקדושות פני להבים, ונשמע קולו בקודש ברטט:

'ת-ק-י-ע-ה!' ש-ב-ר-י-ם-ת-ר-ו-ע-ה!' אשרי עין ראתה אלה ואוזן שמעה זאת!...

ז. כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל לא היה מנהגו להגיד תפילת 'תשליך' ביום ראש השנה, והיה אומר 'תשליך' ביום סליחות של י"ג מידות.

זיכרונות מימי ראש השנה במחיצת רבותינו הקדושים זללה"ה זי"ע

(אצל כ"ק מרן אדמו"ר הגאון הקדוש רבי שמואל שלמה זללה"ה הי"ד מראדזין)

- א. ביום ערב ראש השנה, עברו כל החסידים הבאים להסתופף בחצר הקודש לקבל פרישת "שלום" אצל הרבי בקודש פנימה.
- ב. תפילת מנחה של ערב ראש השנה, התפלל הרבי זי"ע בבית המדרש, יחד עם הציבור [למרות שבשאר תפילות השנה התפלל בחדרו]. הרבי זכרונו לברכה נכנס לבית המדרש להתפלל, בשעה מאוחרת מאד.
- ג. לאחר תפילת מנחה, יצא הרבי מבית המדרש בליווי אחד מן החסידים, אל רחבת הגינה שבחצר מאחורי בית המדרש.
- ד. בתפילת ערבית של ראש השנה, לא היה הרבי נוכח בבית המדרש, אלא התפלל בחדרו המיוחד שלידי בית המדרש, כדרכו בקודש במשך כל שבתות השנה.
- ה. עם סיום תפילת ערבית של יום טוב, עברו המוני החסידים שהגיעו מכל רחבי המדינה, על פני הרבי בחדרו, לאחל ולומר "גוט יום טוב", לברך ולהתברך בברכת שנה טובה (רק עברו, מבלי הושטת יד).
- ו. ה"טיש" (עריכת השולחן הטהור) בראדזין אצל כ"ק מרן זצ"ל, נערך בשעה מאוחרת מאד (בשעה 2 בלילה ויותר. בשנת תרח"ץ היה מעשה, שהרבי נכנס לטיש רק ב-3 וחצי בלילה). בין היושבים ליד שולחן הרבי ("טיש זיצערס"), היו הרשומים להלן: גיסו של הרבי, כ"ק מרן אדמו"ר (מוהרא"י) זצ"ל; הרה"צ רבי מאטיע ליינער מלובלין, דודו הישיש של הרבי; החסיד הישיש רבי ישראל'קה סטאצקער "בעל המסדר" של כתבי יד קודש של הספר הקדוש "בית יעקב" על ספר ויקרא (ועוד), אשר עוד היה תלמיד אצל מרן רבנו הקדוש בעל "אורחות חיים" זי"ע; וכן החסיד המפורסם רבי לייבל פשוט מווארשה.
- ז. הדוחק ששרר ב"טיש" בליל ראש השנה היה רב ועצום, לרגל ה"עולם" האדיר שהגיע ל"ראדזין" ליום טוב של ראש השנה, מכל ערי השדה

שבסביבה, ומכל הערים ועיירות בפולין (בראש השנה הייתה ה"נסיעה" הגדולה ביותר לרבי, כמקובל בחצרות הקודש בפולין). והיו ששכבו מתחת הספסלים, מרוב הלחץ זה הדוחק אשר שרר בבית המדרש ואף מחוצה לו.

וא"ה: בקשר לנסיעת "העולם" לראש השנה בראדזין, סיפר לימים כ"ק מרן אדמו"ר מוהרא"י זצ"ל, גיסו של כ"ק מרן זצוק"ל, שלעת נסיעת ראש השנה האחרון של שנת תרצ"ט, הגיעה לראדזין "נסיעה" גדולה, שהייתה מורכבת בעיקר מבחורים ואברכים עולי ימים. אנשי החצר, שמורגלים היו בבואם של חסידים ואנשי מעשה באים בימים, שהגיעו לימים נוראים להסתופף בצל הקודש, העירו באוזני מרן זצוק"ל לאמור: איה אבותיהם של אלו ("ווי זענען די טאַטיס"?), מדוע לא באו הנה??

האיר לעומתם כ"ק מרן זצוק"ל במתק לשונו ובגערות חכם, באמרו: "די טאַטיס דאַרף אַיך? איך דאַרף די קינדער, זיי דאַרף אַיך האַפּיין!" [הזקנים דרושים לנו? לנו דרושים הצעירים, הנערים, ואליהם עיקר כוונתנו!] "ישארו הזקנים בביתם אם ירצו, אולם ישלחו הנערים" במקומם... [כידוע זאת הייתה משא עבודתו בקודש של מרן, ולמענם פתח הישיבות הקדושות "סוד ישרים" בפולין וניהלן במסירות נפש. ז"ע

ח. הרבי ז"ל נכנס ל"טיש", ועשה "קידוש" על הכוס ללא שהיות. לאחר מכן, בצע על י"ב חלות, שתי חלות גדולות ועשרה חלות קטנות.

ט. את ה"פילקס" של י"ב חלות משולחן מרן זצ"ל, היו חוטפים החסידים, עד כי בשנה מסוימת ביטלו את חטיפת החלות, משום מעשה שהיה.

י. הרבי היה מטבל את התפוח בדבש, ואחר כך חטפו החסידים "שיריים" (בכלל היה המנהג שלא חלקו השיריים לחסידים, רק החסידים "חטפו" לעצמם).

בשנה אחת, אירע בעת טיבול התפוח בדבש, אשר נטבל קצה זקנו של כ"ק הרבי זכרונו לברכה, בתוך צלוחית הדבש. ואז הגיב מרן על כך, שזה "סימנא מילתא" מיוחדת לשנה טובה ומתוקה ביותר.

יא. החסיד רבי לייבל פשוט ז"ל מזורשה, נתכבד בשירת "אתה בחרתנו" ליד השולחן הטהור (הייתה לו "חזקה" בכך).

יב. בעת אכילת ה"קומפוט" (לפתן), היה מרן זצ"ל מטבל פרוסת חלה בתוך הקומפוט (=שמא כדי לצאת מידי "ספק ברכה" בסעודה על ה"קומפוט")

יג. "תפלת שחרית" של ראש השנה היו מתפללים בבית המדרש בשעה מאוחרת, היות וכ"ק מרן זצ"ל חפץ שבחורי הישיבה יתפללו בשעה מוקדמת יותר ויסיימו גם כן בשעה מוקדמת, ושלא יתפללו יחד עם החסידים ו"בעלי הבתים" במניין של הרבי, זאת על מנת ש"סדר הישיבה" לא יופר לגמרי וכדי שיוכלו אפילו ביום ראש השנה לקיים "סדר לימוד" בישיבה! (לפעמים עזב הרבי את חדרו שהתפלל שמה, או בתפלת מוסף, בכדי לראות בעיניו שאכן הבחורים לומדים כמבוקש..)

יד. בתור "בעל שחרית" אצל הרבי זיכרונו לברכה בראש השנה, שימש החסיד המפורסם רבי שלמה הלברשטט מלובלין, אשר שימש כנשיא הקהילה היהודית בלובלין ומזכיר הישיבה הגדולה "חכמי לובלין" (=ממקורבי מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, רבה של לובלין וראש הישיבה).

טו. תפילת שחרית, היה הרבי זיכרונו לברכה מתפלל בחדרו ביחידות.

טז. כ"בעל תוקע" בראדזין בימי הרבי זצ"ל, שימש החסיד הנודע רבי יוסל קריליווער ע"ה (אנגלסברג).

יז. לפני "תקיעת שופר" הייתה הפסקה מסוימת, שבה עבר כל ה"עולם" אצל הרבי זיכרונו לברכה להזכיר עצמם עם "קוויטלעך".

יח. "בעל מוסף" אצל הרבי זצ"ל (בשני הימים), היה החסיד המפורסם רבי ישראל'קה סטוֹצְקֶר ז"ל (הנזכר לעיל). בתפילת "מוסף" התפלל הרבי ב"מנין" (וכך גם בשבתות השנה).

יט. גם בליל השני של ראש השנה, ערך כ"ק מרן זצ"ל שולחנו הטהור.

היו לא מעטים מקרב החסידים ואנשי מעשה שבקהל הקודש, אשר לא נסעו בחזרה לביתם במוצאי ראש השנה, אלא נשארו כבר בחצר הקודש ראדזין במחיצת קדשו של הרבי למשך "עשרת ימי תשובה", עד אחרי "יום הקדוש" (יום הכפורים).

חלק ניכר מן ה"זיכרונות" דלעיל, נשמעו ונרשמו בשעתו מפי החסיד הנודע ר' ראובן וינדרבוים ז"ל, מעיר לודז'—רמת גן ארה"ק ת"ו, מן העושים ומעשים למען תקומת חסידות ראדזין לאחר השואה, וממנהלי המוסדות. יום פטירתו לבית עולמו, בליל ב' דר"ה, בשנת תשס"ה. יהי זכרו ברוך!

מכתב קודש

מאת כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ר אברהם ישכר זצ"ל

לקראת הימים הנוראים וראש השנה, ולמטרת חיזוק ישיבת 'סוד ישרים'
דראדזין בירושלים עיה"ק ת"ו
נכתב לאנ"ש בארץ הקודש לפני ששים ושמונה שנים, בפרוס ימים הנוראים
בשנת תשי"ד³⁹

בעזרת השי"ת ב' תבוא ט"ו אלול תשי"ד, ברוקלין

לכבוד ידידיי אנשי שלומנו היקרים הצמודים במורשי לבבי, ה' עליהם יחיו, בכל
מקומות מושבותיהם בארצנו הקדושה

אחר דרישת שלומכם הטוב, לקראת השנה החדשה הבאה עלינו לטובה בעזרת
השי"ת ב"ה וב"ש, ולקראת הימים הקדושים ימי הרחמים והסליחות, וימי מועד
השמחה [סוכות] בבחינת 'ימינו תחבקני'.

הנני מרגיש בקרבי חובה נעימה לפקוד את שלומכם לטובה, ולהביא לפניכם את
ברכותיי הנאמנות, ברכת השנים וברכת אמונים. בייחוד אני [מרגיש] צורך נפשי
לכך בגלל שנבצר מאתנו השנה להיפגש איש את רעהו בימים הקדושים האלה
כאשר היינו עושים כן בשנים האחרונות, מיום שזכיתי בעזרת השי"ת לעלות
לארץ קדשנו ותפארתנו, עם תום שנות סבלי ונדודיי הרבות.

אמנם אין כאן המקום להרבות דברים על ערכם וסגולתם של הימים הקדושים
האלה, ומה אדע אשר לא תדעו אתם. ובייחוד החסידים וותיקים שביניכם, אשר
זכו ליצוק מים על ידי מורינו ורבותינו הגאונים הקדושים זצללה"ה, ואשר תורתם
שגורה בפיהם. אבל רצוני רק להראות הקשר המהודק שבין ימים האלה, ובין
המפעל הקדוש שהעמסנו על שכמנו, להקים בירושלים עיה"ק ישיבת ראדזין
'סוד ישרים'⁴⁰ לזיכרון עד למאורנו הגדולים ורבותינו הקדושים זצללה"ה זי"ע.

³⁹ בשנת תשי"ב עלה לראשונה כ"ק מרן אדמו"ר מוהר"ר זצוק"ל לחונן את עפר ארץ הקודש, לאחר שנות
המלחמה הנוראה, לאחר שיהן כמה שנים כרב בסוסנובצה. שהה בארה"ק עד שנת תשי"ד, במהלך הזמן הזה
הוכתר בכתר אדמו"רות ראדזין, הקים בתי חסידים דראדזין וקומם מחדש את ישיבת 'סוד ישרים' בירושלים
עיה"ק. מכתב זה נכתב לחסידים בארה"ק בשלהי שנת תשי"ד, מגולת אמריקה שם שהה רבנו זצ"ל בשנים אלו.

⁴⁰ המדובר בישיבת 'סוד ישרים' דראדזין בעיה"ק ירושלים ת"ו שנוסדה ע"י כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל בשנה ההיא.

ואפשר למצוא רמז לזה בירושלמי (פ"ד דראש השנה) הובא ב'סוד ישרים' לראש השנה (אות ל):

'בכל הקרבנות כתיב 'חטאת', ובשבועות לא כתיב 'חטאת'? אלא מתוך שקבלתם עליכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאלו לא חטאתם מימכם' (ע"כ).

וזה העניין מקבלת התורה הוא בראש השנה נמי⁴¹, כי עניין תורה הוא מידת אבות הקדושים כי נקראת היא תורת חסד, וגם איתא כמה פעמים בזה"ק 'אורייתא מגבורה נפקית'⁴² וביותר ניתנו דברי תורה עם כוחו של יעקב שמידתו 'תפארת', שכולל שתי המידות 'חסד' וגבורה'. ולזה נקראת התורה גם כן 'תפארת'. ויען שבראש השנה קובעים ישראל בלבם בתקיעת שופר את קדושת האבות, כמבואר [בזה"ק] ברזא דתקיעות⁴³, וממילא יצאו ישראל זכאין והרי הם נחשבים ברי' חדשה כאלו לא חטאו מעולם'.

ע"כ תוכן דברי קדשו.

הרי מפורש, שבראש השנה הוא הזמן לקבלת עול תורה.

וברור לפענ"ד, כי בבחינת קבלת התורה נכללה גם המצווה הקדושה להיות מתומכי אורייתא, ועל ידי כך זוכין לשנת ברכה וישועה ושפע הצלחה מעין עניין ישכר זבלון כידוע. על כן החוב הקדוש על כל אחד ואחד מאנ"ש שליט"א לזכור בימים הקדושים האלה על קיום הישיבה הקדושה אי"ה בעתיד.

ובזכות זה תיכתבו ותיחתמו לאלתר לחיים טובים אתם וכל בני ביתכם בתוך כל ישראל, ותזכו לשנת גאולה וישועה בכלל ובפרט, ותתברכו ממעון הברכות בשפע והצלחות אכי"ר.

והנני בזה ידידכם הנאמן הקשור אתכם בעבותות אהבה, המצפה לישועות ישראל.

אברהם ישכר

^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^

⁴¹ תוקן בגוף המכתב על פי 'לוח הטעויות' שנדפס בסוף ספר 'סוד ישרים' במהדורה הראשונה.

⁴² זוהר הקדוש ח"א דף פד ע"ב.

⁴³ זוהר הקדוש פרשת אמור, דף צח ע"ב.

וּבְשׁוֹפָר גָּדוֹל יִתְקַע ...

שְׁתַּחֲדֵשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה וּמְתוּקָה !
לְשָׁנָה טוֹבָה נִפְתָּב וְנִחַתֵּם לְאַלְתֵּר לְחַיִּים טוֹבִים !

בְּרַכַּת 'כְּתִיבָה וַחֲתִימָה טוֹבָה'

לְנוּ וּלְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל

כָּל הַזְכוּיוֹת שְׁמוֹרוֹת